

Lévy Lajos életrajza

Curriculum vitae if Lajos Levy

Magyar László András igazgató

Semmelweis Orvostörténeti Múzeum és Könyvtár MNN

magyarlaszlo27@gmail.com

Initially submitted March 1, 2021; accepted for publication March.29, 2021

Abstract

Lajos Lévy (Budapest, 1875 - London, April 7, 1961) was not a practising psychoanalyst, nevertheless he played an important role in the history of Hungarian psychoanalysis. He studied medicine at universities of Budapest, Vienna and Tübingen. After graduating, he was engaged in Heidelberg for a few years. Returning home, he became a student and friend of Béla Székács at Rókus Hospital, served for a while for the Worker's Insurance Institute then he was appointed to the chief internist of Mária Valéria Military Hospital and Zita Military Hospital. Since 1928 he was employed by the most developed Hungarian health facility of that age, the Jewish Hospital, where he served first as a chief physician, later on however he headed the whole institute. While having recognised the importance of electrocardiography, he was among the first physicians who arranged an electrocardiographic laboratory in Hungary. He was the editor of the progressive medical weekly Gyógyászat, on pages of which he propagated successfully the psychoanalysis and psychosomatics. After his retirement (1945) he suffered from depression. Later on he emigrated to the UK to his brother and sister. His 6000-volume library was nationalised. He died in London in heart disease. This study is the ever published and most detailed biography of Lajos Lévy.

Kulcsszavak: pszichoanalízis, belgyógyászat, zsidó orvosok, életrajz, emigráció, pszichoszomatika

Keywords: psychoanalysis, internal medicine, Jewish doctors, biography, emigration, psychosomatic

Lévy Lajos belgyógyász, kórházigazgató, a magyar pszichoanalitikus iskola közismert személyisége volt. Noha maga nem végzett analitikus terápiát, tevékenysége és élete mégis szorosan kapcsolódott a gyógyító irányzathoz.

Lévy apja, Dr. Bernard Levy a sziléziai Festenburgban született, 1834-ben. Egyetemi tanulmányait Breslauban, majd a párizsi Sorbonne-on végezte, bölcsészdoktorátust is a Sorbonne-on szerzett. Az Alliance Israélite Universelle közel-keleti és afrikai küldötteként zsidó iskolákat szervezett Tuniszban és Marokkóban, majd Szerbiában. Állítólag 12 nyelvet beszélt. A portugál Jézus Krisztus rend lovagja, a Szent Károly rend lovagja, a Francia Akadémia tagja és a francia Becsületrend lovagja volt, sőt a török szultán is kitüntette. Bismarck, a családi legenda szerint, felajánlotta neki a miniszteri széket, ha kikeresztelkedik, erre azonban ő nem volt hajlandó. Sokat utazgatott, és egyik szegedi, Löw Lipótnál tett látogatása során ismerkedett meg a neves rabbi unokahúgával, Kármán Mór húgával¹, Kleinmann Minával,

¹ Kleinmann Mina, Lévy Lajos édesanyja, dr. Kleinmann Lipót, a Szegedi Híradó munkatársának leánya, Kármán Mór és Kleinmann Manó testvére, s egyben Kármán Tódor, Kármán Ferenc és Kármán Elemér későbbi egyetemi tanárok nagynénje volt. Kármán Mór (1843-1915), a kiváló pedagógiai szakíró, Lévy Lajos nagybátyja egyébként 1874-ben változtatta nevét Kleinmannról Kármánra, 1907-ben pedig szőlőskislaki előnévvel magyar nemességet is kapott.

akit hamarosan, 1871-ben, feleségül is vett. A fiatal pár előbb Berlinben telepedett le, ahol Lévy az egyetemen a spanyol nyelv és irodalom tanára lett. 1872-ben azonban a család Budapestre költözött, Lévy Bernát ekkoriban francia lapokat tudósított, később biztosítási ügyekkel foglalkozott. Lévy Bernát és Kleinmann Mina házasságából hat gyermek született, időrendi sorrendben: Nathalie (1872, később Freund Adolfné, Freund Tibor édesanyja), Albert (1873, Béla néven később neves jogász), Lajos (1875), Mihály (1877), Éva (1879, a későbbi Balogh Emilné) s végül Lévy Vilmos (1882). Lajos tehát a harmadik volt a sorban.² Dr. Bernard Levy, aki időközben Dr. Lévy Bernáttá vált – honosítási okirata 1887.szept.21.-i keltezésű - 1896. augusztus 9-én, este nyolckor hunyt el, „rövid szenvedés után”, Nagybecskerekén.

Lévy Lajos tehát Budapesten született 1875. október 1. délelőtt 10 órakor, mégpedig szülei Lipót utca 42. szám alatti lakásában. Érettségit 1892. június 3-án, Budapesten a Magyar Királyi Tanárképző Intézetek Főgymnasiumában tett – bizonyítványát vizsgálónökként Beöthy Zsolt írta alá. Ezután a budapesti orvosi egyetemen folytatta tanulmányait. 1896. január 1. és 1898. augusztus 31. között, még hallgató korában, Thanhoffer Lajos anatómiai intézetében dolgozott előbb gyakornokként, majd tanársegédként. 1898. október 24-én avatták orvosdoktorrá a budapesti orvostudományi egyetemén. 1899. szeptember 9.-től 1900 december 14-ig, mint beosztott segédorvos a Rókus kórház ideg-ambulatóriumán tevékenykedett Donáth Gyula irányításával, evvel egy időben pedig 1898. október 24-től, 1903 novemberéig a Rókus kórházban működött, mint belgyógyász-gyakornok, majd alorvos, Székács Béla főorvos mellett, akivel itt kötött életre szóló barátságot. (Lévy első publikációja még a Thanhoffer-időkből, 1899-ből való!) Közben, 1901-ben, a szervezetileg a Rókus kórházhoz tartozó, úgynevezett Dolog-kórházba került³ alorvosnak, ahol 1904 április 1-ig tevékenykedett.⁴

1904-ben külföldi tanulmányútra ment, Heidelbergben, Hamburgban és Münchenben végzett klinikai tanulmányokat. 1904. július 5-től 1905. április 1-ig a Hamburgische Heilstätte Edmundstal Geesthacht-ban előbb önkéntes, majd segédorvosként dolgozott Ritter professzor mellett. Belgyógyászati szakvizsgáját is Tübingenben tette le. Külföldi tanulmányai során a heidelbergi Ludolf Krehl (1861-1937) belgyógyász professzor, a pszichoszomatika egyik előfutára gyakorolt rá különösen nagy hatást. 1906 végéig bizonyára külföldön tartózkodott: ekkoriban ugyanis a Magyarország Orvosainak Címtára nem említi, hogy bármilyen munkahelye lett volna, csupán belgyógyász és ideggyógyász képzettségére utal. 1907. februárjában nevezték csak ki a pesti Charité Poliklinika⁵ I. belgyógyászati osztályára, főorvossá, itt 1913-ig dolgozott Engel Gusztáv mellett, majd 1913-ban az Erzsébet Szegénykórház⁶ belgyógyász főorvosa lett, egyben az Országos Munkás-betegsegélyező és Balesetbiztosítási Pénztárat is alkalmazta,

² Források: Honosítási okmány és Lévy Bernát gyászjelentése. Gyászjelentések. OSZK. Lévy Bernátnak egy testvére vett részt a temetésen, az ekkor Franciaországban élő Louis Levy.

³ A tényleges Dolog-kórház (Dologházi Fiókkórház), 1854-ben létesült kolera-szükségkórházként (Rákóczi út Vas u. sarka), és a kolera elmúltával, a századfordulóig a Rókus kórház IV. Belgyógyászati osztályaként működött. Lévy azonban nem csak itt, hanem az 1881-ben, a Kun utcai (VIII.ker.) dologházban létrehozott fiókkórházban is működött – ennek „köznyelvi” neve volt Dolog-kórház, valójában ez a Rókus egyik osztálya volt csupán. Budapest Lexikon. Bp., Akadémiai K., 1993. I. 335., 749.o.

⁴ Lévy alkalmazására vonatkozóan az adatok a Magyar Orvosok Név és Címtára 1900 és 1938 közötti köteteiből, illetve a Ki kicsoda? Kortársak lexikona. (Bp., Béta, 1930. 500.o.) c. munkából származnak. Mind Harmat Pál, mint a Magyar Életrajzi lexikon adatai e tekintetben tévesek.

⁵ Charité Poliklinika: 1892-ben, az I. ker. Fő u. 76. szám alatt épült rendelőintézet, amely 1898-tól a Batthyány u. 2. sz. alatt működött, végül 1899-től, magába olvasztva a Nyilvános Ambulatóriumot, a Csengery u. 68-ba, majd a 69-be került. 1924-től önálló 31 ágyas kórházzá alakult az intézmény – amely ma az Erzsébet kórházhoz tartozik, mint utókezelő. Budapest Lexikon. Bp., Akadémiai K., 1993. I. 283.

⁶ A mai Erzsébet Kórház-Rendelőintézet (VII. Alsó erdősor 7., régebben „a Korányi”) elődje. 1945-ig szegényház, illetve a szegényotthonok kórháza volt. A két háború közt Erzsébet Szeretetotthon Kórház néven működött. Budapest Lexikon. Bp., Akadémiai K., 1993. I. 390.o.

mint belgyógyász szakorvost.⁷ (Ebben az időben költözött Szalay utcai lakásába). 1916-tól, a székesfővárosi rendelő orvosaként, illetve a Munkás-betegsegélyző orvosaként kereste kenyerét, majd – immár 1914 óta katonai szolgálatot is teljesített – rövid időre a harctérre került, ahol honvéd ezredorvosként tevékenykedett. Hazahívása után, továbbra is tisztként, a Mária Valéria barakk-kórház I. belosztályának vezetője lett. 1917-ben a Magyar Orvosok Név és Címtára – honvéd ezredorvosi címe mellett az Erzsébet Szegénykórház főorvosaként is említi, tehát fél évnél többet nem tölthetett a fronton.

Lévy még 1908. június 6-án házasságot kötött Freund Katalinnal (szül: 1883.02.05.), Freund Vilmos lányával, akivel élete végéig házasságban élt.

A pszichoanalízissel Lévy valószínűleg már a század első évtizedében megismerkedett, Freud nevét pedig már akkor ismerte, mikor az még csupán ideggyógyászati írásokat közölt. Ferenczivel való barátsága még 1901-ben, a Kun utcai Dolog-kórházbeli orvos-években kezdődött.⁸ (Ferenczi egyébként később is Lévyhez fordult testi panaszaiért, s végül Lévy és Hári Pál „kezei közt” halt meg)⁹. Lévy 1913-ban alapító tagja lett a Magyar Pszichoanalitikai Egyesületnek is – az egyik az öt (!) közül.¹⁰ Az 1918. szeptember 26-28.-én Budapesten megrendezett Nemzetközi Pszichoanalitikus Kongresszuson Lévy a megbetegedett Hanns Sachs helyett a kongresszus titkári tisztét is ellátta. Lévy hosszú élete során csak három-négy olyan írást publikált, amely a pszichoanalízishez kapcsolódott, ám ezek az írások mind igen fontosaknak bizonyultak. Már 1909-ben (Gyógyászat, 23. sz.) „Mi hasznát vehetni a pszichoanalízisnek gyógyítás céljára?” c. cikkében – amelyet Ferenczi egyik tanulmányához kritikaképpen írt – felhívta a figyelmet az új irányzat gyakorlati terápiás hasznára, majd a Gyógyászat 1919-es, a pszichoanalízissel foglalkozó vitájában is felszólalt, és a pszichoanalízis függetlenségét védelmezte Révész Géza álláspontjával szemben. Ő köszöntötte továbbá a Gyógyászatban a 80 éves Freudot, λ aláírással közölt vezércikkeiben pedig többször említette a pszichoanalízis problémáit. Utolsó – kéziratban maradt – műve is a pszichoanalízis gyakorlati alkalmazásáról szólt.

1919. április 10. és 1921. december 1. között Lévy a Székesfővárosi Zita-közkórház¹¹ osztályos főorvosaként működött Dr. Szinnyei József mellett, 1922-től pedig visszatért az Erzsébet Szegénykórházhoz. Még 1917-től – egészen pontosan az 1917. május 13-i, 19. számtól – mivel Schächter Miksa elhunyt¹², a Gyógyászat felelős szerkesztőjévé nevezték ki. 1929. januárjáig szerkesztette a lapot¹³ – amelybe azonban már korábban is sokat írt, s amelynek hasábjain a lap fennállása alatt mindvégig publikált. 1929-ben mind a Gyógyászatnál betöltött funkciója, mind pedig szegénykórházi állása megszűnt, valószínűleg azért, mert még 1928-ban a Pesti Izraelita Hitközség Kórházába került, (Szabolcs u. 33-35.)¹⁴. Itt a C. belgyógyászati osztály vezetője lett 1936. október 20-án a kórház igazgató főorvosává nevezték ki. (Ekkor már a Kmetty u 31-ben, utolsó budapesti otthonában lakott). Mivel a német megszállás után az SS kisajátította az épületet – ez a kórház volt ekkor, hála Lévy működésének, a legmodernebb

⁷ Érdekes párhuzam, hogy Ferenczi Sándor is a Pénztár alkalmazásában állt, 1904-től az ideggyógyászati szakrendelést vezette. Ferenczi ráadásul katonai szolgálata idején szintén a Mária Valéria barakk-kórház orvosaként működött.

⁸ Székács István szerint Ferenczi és Lévy évfolyamtársak voltak az egyetemen, ez azonban nem lehetséges, mert Ferenczi 1896-ban diplomázott, Bécsben, míg Lévy 1898-ban, Pesten.

⁹ Ferenczi vészes vérszegénységben halt meg amelyet Lévy nyers máj adagolásával, vagyis organoterápiával próbált kezelni. – erről a terápiáról Lévy a Gyógyászat 1928/3. számában írt is egy közleményt.

¹⁰ Az egyesületet Ferenczi Sándor, Hollós István, Lévy Lajos, Radó Sándor és Ignótus (Veigelsberg Hugó) alapította

¹¹ Zita kórház: A Gyáli út 6. alatt, az I. Vh. Idején épített ideiglenes barakk-kórház, 3700 ágygal. A kórházat 1924-ben lebontották.

¹² 1917. április 30-án. Lévy Szénágy Sándor és Mohl Mihály mellett szerkesztette a lapot.

¹³ Az utolsó általa szerkesztett szám az 1929. január 20-i volt, ezután átadta a stafétát a „kis Schächternek”, akinek apjától egykor átvette azt. A lapban a felelős szerkesztő-váltásra egyébként semmilyen utalás nem található.

¹⁴ Ma éppen a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kara, korábban kórház, Orvostovábbképző Intézet, majd Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem.

budapesti gyógyintézmény - Lévy előbb a Szabolcs utcai kis kórház, majd a gettóban létesített, Wesselényi-utcai szükségkórház irányítását vette át, ahol különlegesen nehéz körülmények közt, áldozatos szervező, gyógyító és humanitárius munkát végzett, számos emberi életet mentve meg. A nyilas uralom alatt kétszer is letartóztatták, de mindig sikerült megmenekülnie.¹⁵

1945-ben, a 70 esztendőes Lévyt nyugdíjba küldték. 1946 és 1954 között különféle zsidó intézményekben töltött be adminisztratív állásokat, 1946. június 1.-től kivándorlásáig az American Joint Distribution Committee és az Országos Zsidó Segítő Bizottság orvosi tanácsadói tisztségét látta el¹⁶, illetve magánpraxist folytatott.

Nyugdíjaztatása után az örökösen aktív, tevékeny ember súlyos depresszióba süllyedt, betegségét Almásy Endre pszichoanalitikus kezelte¹⁷. Hosszas procedúra után, saját kérésére – úgynevezett „családi okokból” – 1954 áprilisában, miután 6000 kötetes könyvtárát, amúgy fizetségképpen a szabadságért, a budapesti orvosegyetemre hagyta¹⁸, kivándorolhatott Nagy Britanniába.¹⁹ A pályaudvaron – mint Harmat Pál írja – a pszichoanalitikusok közül csak Almásy Endre és Balkányi Sári búcsúztatta (az életben maradt analitikusokkal, különösen Hermann Imrével és Hajdú Lillyvel ugyanis, mi tagadás, kifejezetten utálták egymást²⁰).

A már 79 esztendőes Lévy Londonban, bátyjánál, Lévy Béla nemzetközi jogásznál²¹, és nővérénel, Évánál – Balogh Emilnénel, Lord Thomas Balogh édesanyjánál – keresett menedéket, ám szeretett húga, pár nappal megérkezése előtt, elhunyt. (Lévy fia, művésznévén Peter Lambda még 1938-ban emigrált Angliába, ahol sikeres szobrász lett). Lévy nosztrifikáció híján nem folytathatott orvosi gyakorlatot Angliában²², ezért náci üldözöttek peres ügyeiben végzett orvosi tanácsadást – gyakorlatilag azonban bátyja tartotta el, illetve egy pszichoanalitikus segélyalap támogatásából élt. A Lévy házaspár egyébként Londonban Anna Freud szomszédságában lakott²³, akivel Kata asszony már korábban szoros barátságot kötött. (Lévy felesége Freund Kata, Freund Antal nővére volt, akit 1918-ban és 1920-ban Sigmund Freud analizált Budapesten, majd Bécsben, s aki maga is laikus analitikusként tevékenykedett a két háború közt, sőt több cikket is publikált a tárgykörben.) A Lévy házaspárt 1960. március 17. honosította Nagy Britannia, nemzetiségként Austro-Hungarian-t írtak a dokumentumra, Lévy tehát egyike volt az utolsó Habsburg-alattvalóknak.

¹⁵ Egy 1943-ban, 94.978. számon indított magzatelhajtási perben időközben Lévy elsőrendű vádlottként szerepelt, de 1946. szeptember 12-án B IV. 1521 1944/14. szám alatt megszüntették az eljárást ellene.

¹⁶ Lehetséges, hogy a két szervezet azonos volt.

¹⁷ Almásy, aki nem volt zsidó, Hollós Istvántól átvette a Magyar Pszichonanalitikai Egyesület vezetését, így ez az egyesület, Európában egyedülálló módon, a náciizmus idején is fenntarhatta folyamatos működését.

¹⁸ Érdekes módon, az intézmény honlapján a hagyatékok listáján szerepel. A könyvtárát Baló József Dr. egyetemi tanár, igazgató vette át 1954. március 25-én és értékét 180 000 forintba becsülte (akkoriban az átlag havi fizetés 600 forint volt, vagyis a könyvtár értéke mai áron kb. 20 millió forintba becsülhető).

¹⁹ 1954. március 12.-án kapta meg a kiutazási engedélyt Orbán István aláírással a belügtől.

²⁰ Lévy ugyanis némi kárörömmel számolt be Hermann Imrének arról, hogy Freud nem volt elragadtatva Hermann megkapaszkodás-öszön elméletétől. Ezt Hermann, aki egyébként igen hiú ember volt, soha nem tudta megbocsátani – nem Freudnak, hanem Lévynek – noha ő később Hermann és Bálint vitájában a békítő szerepét próbálta játszani. (HARMAT 1993. 221. és 228.)

²¹ Lévy Béla ügyvéd 1873-ban született Budapesten, egyetemi tanulmányait is Budapesten végezte. 1904-ig a Budapesti Kereskedelmi Akadémia tanára volt. A világháborúban főhadnagyként vett részt. Választmányi tagja volt az Országos Ügyvédi Kamarának és a Kúria ügyvédi tanácsának. 1908-ban jelent meg „A magyar szabadalmi jog rendszere” c. munkája. Több szabadalmi-joggal kapcsolatos tanulmányt publikált. A háború előtt Londonba emigrált, ahol nemzetközi jogász tevékenységből élt.

²² Lévy egyik levelében írja, hogy a nosztrifikációt nem a segítőkész kormányzati szervek, hanem a szakszervezetek hiúsították meg.

²³ Londoni címük a következő volt: Flat 2., Fitzjohn's Avenue, London NW3

Lévy Lajos hét évvel emigrációja után, 1961. április 7-én hunyt el, 86 évesen. Halálának oka érlelmeszesedés, szívelégtelenség volt.²⁴

Lévy Lajos elsősorban mint recenzens és vezércikkíró publikált sokat²⁵: a Gyógyászat szemlerovatában számos német, angol és francia orvosi könyvvel ismertette meg a magyar olvasókat. Kb. 60 saját közleményének zöme viszont belgyógyászati, kisebb részben ideggyógyászati tárgyú, pszichoanalitikus írásai inkább hozzászólások, nem teoretikus munkák. Első közleménye még 1899-ből származott, utolsó – 80 oldalas, német nyelven írt – műve pedig „A pszichoanalitikus gondolat az orvosi kutatásban és praxisban” 1960-ban született Londonban, de soha nem jelent meg nyomtatásban.²⁶

Lévy, aki egyébként ideggyógyász-belgyógyászként indult pályáján, belorvosként is szívesen próbálkozott az új irányzatokkal. Egyike volt az elsőnek, akik Magyarországon EKG-laboratóriumot szerveztek. Elsőként végzett és végeztetett osztályán csontvelővizsgálatokat. Kísérletezett a 20-as 30-as években divatos organoterápiával is (éppen Ferenczi kezelése során), és különös érzéke volt a pszichoszomatikus szemlélethez, illetve az úgynevezett távdiagnosztikához is. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ő volt az, aki a pszichoszomatikus szemléletet, és speciálisan a pszichoanalitikus módszert is elsőként alkalmazta a belgyógyászati gyakorlatban Magyarországon. Szerkesztőként a Gyógyászatot a pszichoanalitikusok egyik fórumává tette. Kritikus, de liberális szerkesztési elveinek köszönhetően a lap a kor legprogresszívebb hazai orvosi orgánusaként tartható számon.

Belgyógyászként óriási volt a tekintélye, egyetemi tanárok is gyakran hívták konzíliumba, és a legnagyobb korabeli hatalmasságokat – köztük például Horthy Miklóst – is kezelte. Legszükebb baráti köréhez tartozott egykori tanára, Székács Béla, valamint a kor kiválóbb orvosai közül Hári Pál, Winternitz Arnold, Török Lajos, Sarbó Artúr, Ferenczi Sándor és Fleischmann László is. Zseniális „távdiagnózisairól”, és sajátos megjegyzéseiről legendák keringtek.²⁷ Zsidókórházi tevékenysége alatt az intézmény Közép-Európa egyik legmodernebb, hatszáz ágyas kórházává fejlődött. Nagy gondot fordított tanítványai, tehetséges beosztottjai „menedzselésére” is, sokaknak tudományos pályájában meghatározó szerepet játszott. Kórházbeli tanítványai közül - Lévy halálakor - ketten belgyógyász professzorként, hatan kórházi főorvosként, többen tudományos intézetek vezetőiként, ketten pedig vezető katonaorvosként működtek – csak Magyarországon.

Számos művész fordult hozzá bajával, Bródy Sándor, Hatvany Lajos, Kis József, Nagy Endre és Krúdy Gyula írásban is megörökítette alakját²⁸. Ady Endre is betegei közé tartozott, felesége pedig baráti körének tagjaként említi többek közt Szabó Ervint, Fenyő Miksát, Földi Mihályt, Szomory Dezsőt, Bíró Lajost, Füst Milánt és Zsolt Bélát is. A Székács, a Ferenczi, a Róheim és a Freud családban pedig szinte háziorvosnak számított.

Noha magánéletében kifogástalan úriemberként viselkedett, beosztottjaival és a kórházi kollégákkal gyakran elképesztő hangnemben beszélt vagy üvöltözött. Autokratikus vezetői stílusa – olykor a

²⁴ Halálának közvetlen előzményeiről emlékezetes anekdotát beszél el Tószeghi (i.m. 369.o.). A Hampstead-ben kiállított halotti bizonyítványon haláluként egyébként „locubrae (?)”, arterio sclerosis, coronary sclerosis” szerepel. (IY 498496)

²⁵ Vezércikkei nem névvel, hanem „λ” jelzettel jelentek meg. Péter fia később ezt a nevet (Lambda) vette föl művésznévként.

²⁶ A német nyelvű, tollal javított kézirat jelenleg Mészáros Judit tulajdonában van, Budapesten, Lévy irat-hagyatékának részeként.

²⁷ Különösen a sógor, Tószeghi visszaemlékezése bővelkedik effélékben.

²⁸ Krúdy Purgatórium c. 1933-ban kiadott regényében a „veres doktor” alakját róla mintázta. Kelemen Zoltán: Álmoskönyv és álomfejtés. Pszichoanalitikus hatások Krúdy Gyula munkásságában. www.jamk.hu/ujforras/020310.htm, ill. LÉVY LAJOSNÉ.

tettlegességtől sem riadt vissza - sokakat felháborított. Ismerősei vagy szerették, vagy pedig gyűlölték – középút nem létezett. Egyeseket durva modorával súlyosan megsértett: különösen pszichoanalitikus berkekben szerzett sok ellenséget. Székács István – aki egyébként szeretettel szól róla - „kemény ember”-nek, Krúdy „vörös bikának” jellemezte. Vörös hajú, bajszos, korán kopaszodó, zömök, jó felépítésű, férfias arcú és lehengerlő svádájú ember volt.

Lévyről a halála utáni harminc évben mindössze három megemlékezés jelent meg *ittthon*: egy igen érdekes, anekdotákban gazdag írás sógora, Tószeghi Antal tollából, és két rövid nekrológ az Orvosi Hetilapban, illetve a Népszavában, aláírás nélkül. (Kész csoda egyébként, hogy 1961-ben egy „disszidensről” egyáltalán írni merészelt valaki – ha névtelenül is – s még nagyobb csoda, hogy ezeket az írásokat le is közölték). Az életútját ismertető lexikoncikknek általában hiányosak, gyakran hibásak: ezért tartottam fontosnak e biográfia közzé tételét.

IRODALOM

1. Balkányi, Charlotte: Lajos Lévy (1875-1961). The International Journal of Psycho-Analysis. 1962 jan.-febr. Vol. XLIII Part I. 81-82. p.
2. Baráth Endre: Apák és fiúk. Mult és Jövő 1936. (XII.) 341.o. (Lévyvel való interjú apjáról).
3. Bródy S.: Barátom az orvos. Pesti Napló 1928. augusztus 12. 5.o.
4. Emed, Alexander: Lévy Lajos. (kézirat, Magyar zsidó orvosok életrajzai c. könyv részeként)
5. Eppler, Erzsébet: Dr. Lévy Lajos (nekrológ) Új Kelet (Izrael) 1965. IV.25. 5.o.
6. Hadas Miklós: Beszélgetés Székács Istvánnal. Replika. 19-20. (1995) 11-42. o..
7. Harmat Pál: Freudtól Ferenciig. A magyarországi pszichoanalízis története. Bp., 1994. (2. javított és bővített kiadás) 154-157. o. et passim
8. Ki Kicsoda? Kortársak lexikona. Bp., Béta, 1930. 500. o.
9. Krúdy Gyula dr. Lévy Lajosról. Híradó. 1961. május 4.o. név nélk.
10. Dr. Lajos Levy. (nekrológ) The Jewish Chronicle 1961 április 14. 11. o.
11. Lélekelemzési tanulmányok. Dolgozatok a pszichoanalízis főbb kérdéseiről. Bp., Somló, 1933. (reprint: Bp., T-Twins, 1993. - Mészáros Judit kiegészítése) XX. o.
12. Lévy Lajosné: Jó orvos csak jó ember lehet. (Levél Tóbiás Áronnak). In: Tóbiás, Á. (szerk.): Krúdy világa. Bp., Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1964. 663-664.
13. Dr. Lévy Lajos 85. éves. Híradó, (Az angliai magyar zsidók egyesületének hivatalos értesítője) 1960. okt. – 3.o. .
14. Dr. Lévy Lajos. (nekrológ) Népszava 1961.május 1. 10. o. aláírás nélk.
15. Dr.Lévy Lajos (nekrológ) Híradó 1961. április 3.o. aláírás nélk.
16. Dr. Lévy Lajos kéziratok hagyatéka (jelenleg Mészáros Judit kezeli).
17. Magyar Orvosok Név és Címtára. Bp., 1898-1936.
18. Megemlékezés Lévy Lajosról. (név nélkül) Orvosi Hetilap 102 (1961) 48. sz. 2289. o.
19. Mészáros Judit: Utószó. In: Ferenczi Sándor: A pszichoanalízis felé. Fiatalkori írások 1897-1908. Szerk. Mészáros, J., Bp., Osiris, 1999. 402-403.
20. Nagy Endre: Mit láttam? Ujság. 1936. november 3. 8.o.
21. Az Országos Orvosi Kamara hivatalos cím- és közegészségügyi adattára az 1942. évre. Szerk. Bakács Gy., Bp., Grafika, ny., 1942. 48. o.
22. Tószeghi Antal: Lévy Lajos arcképe. In: Scheiber, S. (szerk.): Évkönyv. 1983/1984. Kiadja a Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete. Bp., MIOK, 1984. 369-384.